

Canllawiau Statudol: Cymalau Gwaith a'r Gweithlu - Hysbysiadau

Cyflwyniad

1. Pwrpas y dyletswyddau am gymalau gwaith a gweithlu yn y Ddeddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (y Ddeddf), sy'n berthnasol i gontractau adeiladu mawr¹ a chontractau allanolli gwasanaethau² yn y drefn honno, yw cryfhau'r cysylltiad rhwng gofynion llesiant a geir mewn contractau a diwydrwydd dyladwy mewn contractau a rheoli cadwyn gyflenwi.
2. Mae adrannau 24(5)(b) ac (c), 25(1) a 26(1) yn ei gwneud yn ofynnol i awdurdodau contractio roi sylw i gymalau gwaith cyhoeddus cymdeithasol a chymalau gweithlu cyhoeddus cymdeithasol, ac ystyried cynnwys y cymalau hyn o fewn contractau perthnasol. Mae Gweinidogion Cymru o dan ddyletswydd i gyhoeddi cymalau enghreifftiol (adran 27(1) a 32).
3. Mae adrannau 25, 26, 27, 28 a 34 yn diffinio "contract adeiladu mawr" a "chontract allanolli gwasanaethau", y camau penodol sy'n ofynnol gan Awdurdodau Contractio mewn perthynas â'r contractau hyn, y categorïau o gymalau i'w defnyddio mewn contractau adeiladu mawr, a'r gofyniad i gymalau gwaith a gweithlu gael eu cymhwyso drwy is-gontractau a chadwyni cyflenwi.

Cynnwys cymalau gwaith cyhoeddus cymdeithasol mewn contractau adeiladu mawr

4. Mae ffocws y ddyletswydd ar gyfer contractau adeiladu mawr³ ar y sector adeiladu, lle gall risgiau o gydymffurfio gwael â rhwymedigaethau llesiant fod yn anodd mynd i'r afael â nhw ar draws cadwyni cyflenwi hir a chymhleth. Bydd gweithredu'r cymalau gwaith cyhoeddus cymdeithasol yn rhoi mwy o sicrwydd o safonau y cytunwyd arnynt, gan gynnwys ar gyfer gweithwyr a'r amgylchedd. Bydd hefyd yn rhoi mwy o hyder i gynigwyr y byddan nhw, a'u cystadleuwyr, yn cael eu dal i rwymedigaethau cytundebol
5. Gellir dod o hyd i'r [cymalau gwaith cyhoeddus cymdeithasol](#). Rhaid i Awdurdodau Contractio wneud y canlynol:
 - i. rhoi sylw i'r cymalau ac ystyried a ddylid eu cynnwys (Adrannau 25(1) a 26(1) rhannau (a) a (b));
 - ii. cymryd pob cam rhesymol i gynnwys y cymalau a sicrhau y gellir eu gweithredu (Adrannau 25(1) a 26(1) rhan (c)); ac

¹ Adran 25(2) ar gyfer diffiniad

² Adran 26(2) ar gyfer diffiniad

³ Adran 25(2)(b) fel y'i diwygiwyd (gweler atodiad A)

- iii. wrth reoli'r contract, cymryd pob cam rhesymol i sicrhau bod y cymalau yn cael eu gweithredu (Adrannau 25(1) a 26(1) rhan (d)).
6. Gellir dod o hyd i [ragor o wybodaeth am y cymalau gwaith](#), gyda dolenni i ffynonellau gwybodaeth eraill.

Y Cod Allanoli Gwasanaethau Cyhoeddus a'r Gweithlu a'r cymalau gweithlu cyhoeddus cymdeithasol

7. Diben y Cod Allanoli Gwasanaethau Cyhoeddus a'r Gweithlu (y Cod) (Adran 32), a'r cymalau gweithlu cyhoeddus cymdeithasol yw cynnal neu wella ansawdd gwasanaethau cyhoeddus, neu swyddogaethau eraill sy'n cael eu hallanoli gan Awdurdodau Contractio yng Nghymru. Mae'r Cod yn ymdrin â materion cyflogaeth a phensiynau sy'n gysylltiedig ag allanoli contractau gwasanaethau yng Nghymru. Mae adran 33 o'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cod gynnwys cymalau contract enghreifftiol sydd:
- a) wedi'u cynllunio i sicrhau bod gan staff yr opsiwn o drosglwyddo i gyflogwr newydd pan fydd awdurdod contractio yn allanoli gwasanaeth neu swyddogaeth;
 - (b) wedi'u cynllunio i ddiogelu telerau ac amodau a threfniadau pensiynau staff sy'n trosglwyddo;
 - (c) wedi'u cynllunio i sicrhau bod aelodau eraill o staff a gyflogir i gyflawni'r gwasanaeth neu'r swyddogaeth a drosglwyddwyd, yn cael eu cyflogi ar delerau nad ydynt yn llai ffafriol â threfniadau pensiwn rhesymol.
8. Mae'r [cymalau gweithlu cyhoeddus cymdeithasol](#) i'w gweld ynghyd â'r [Cod Allanoli Gwasanaethau Cyhoeddus a'r Gweithlu](#) y mae'n rhaid i Weinidogion Cymru ei gyhoeddi o dan adran 32. Rhaid i Awdurdodau Contractio wneud y canlynol:
- i. rhoi sylw i'r Cod (Adran 26(1)(a)) ac ystyried a ddylid cynnwys cymalau'r gweithlu (Adran 26(1)(b))
 - ii. cymryd pob cam rhesymol i gynnwys y cymalau a sicrhau y gellir eu gweithredu (Adran 26(1) (c)), ac
 - iii. wrth reoli'r contract, cymryd pob cam rhesymol i sicrhau bod y cymalau yn cael eu gweithredu (Adran 26(1)(d)).

Y broses hysbysu

9. Mae'r cymalau wedi'u cynllunio fel y gellir eu cymhwyso i bob gwaith caffael perthnasol. Mae'r rhain yn gontractau adeiladu mawr a chontractau allanoli gwasanaethau yn y drefn honno. Y disgwyliad felly yw y bydd yr holl gymalau yn cael eu cynnwys a'u cymhwyso trwy gydol cyfnod y contract a thrwy gadwyni cyflenwi.
10. Fodd bynnag, efallai y bydd achlysuron pan fydd awdurdodau contractio, ar ôl ystyried y cymalau, yn penderfynu nad ydynt yn gallu cynnwys a chymhwyso rhai, neu bob cymal, mewn gwaith caffael perthnasol.
11. Yn y sefyllfa hon, mae Adrannau 29 a 35 yn gosod dyletswydd ar Awdurdodau Contractio i hysbysu Gweinidogion Cymru. Rhaid iddynt wneud hynny os yw'r Awdurdod Contractio:
- ddim yn bwriadu cynnwys unrhyw un neu bob un o'r cymalau yn y contract;
 - nid yw'n cynnwys unrhyw un neu bob un o'r cymalau;
 - nid oes ganddo unrhyw broses ar waith i sicrhau bod y rhwymedigaethau yn y cymalau yn cael eu gweithredu (gan gynnwys, pan fo'n berthnasol, os yw'r contract yn cael ei is-gontractio)
- Dylai'r hysbysiad gynnwys rhesymau dros benderfyniad i beidio â chynnwys.
12. Cyn gynted ag y bydd yr Awdurdod Contractio wedi penderfynu peidio â chynnwys unrhyw un neu bob un o'r cymalau mewn contract perthnasol, rhaid iddo roi gwybod i Weinidogion Cymru. Yn ddelfrydol, dylai hyn fod cyn hysbysebu contract, gan adael digon o amser i'r rhesymau gael eu hasesu ac i dderbyn ymateb. Awgrymir y dylai o leiaf un mis calendr ganiatáu digon o amser i'r rhesymau gael eu hystyried gan Weinidogion Cymru.
13. Os cyrhaeddir y sefyllfa hon (i beidio â chynnwys) yn ddiweddarach yn y broses gaffael, dylid anfon yr hysbysiad at Weinidogion Cymru cyn gynted â phosibl ar ôl i'r penderfyniad gael ei wneud, gan roi'r rhesymau.

14. Dylai'r manylion sy'n ofynnol gynnwys:

- Amserlenni wedi'u cynllunio ar gyfer y broses gaffael.
- Rhesymeg dros beidio â chynnwys unrhyw un neu bob un o'r cymalau yn y contract perthnasol.
- Manylion y broses a ddilynwyd hyd yma, gan gynnwys llwybr i'r farchnad, ymgysylltu â'r farchnad, strategaeth gaffael penodol i gontract ac asesiadau o ddarparwyr i fodloni'r Ddeddf (gan gynnwys cyngor cyfreithiol pan ddarperir hwnnw).

- Manylion am unrhyw lwybrau amgen i'r farchnad a ystyriwyd a fyddai'n caniatáu cynnwys y cymalau perthnasol a pham nad yw'r dewisiadau amgen hyn yn cael eu symud ymlaen.
- Unrhyw effaith bosibl, er enghraifft ariannol neu ar ddarparu gwasanaethau, pe bai'r contract yn cael ei gaffael yn unol â'i strategaeth a'i amserlenni.
- Unrhyw fesurau lliniaru posibl a ystyrir o ran sut y gellir cyflawni diwydrwydd dyladwy yn y gadwyn gyflenwi ar bwnc y cymalau mewn ffyrdd eraill.
- Unrhyw fesurau y bydd yr Awdurdod Contractio yn eu cymryd i sicrhau y bydd iteriadau o'r contract yn y dyfodol yn cynnwys y cymalau.

15. I gyflwyno hysbysiad, dylai Awdurdodau Contractio gysylltu â'r [blwch post XXX]. Dylai'r hysbysiad hwn gynnwys y wybodaeth yn y pwyntiau bwled uchod, gan y bydd hyn yn caniatáu darparu ymateb cyn gynted â phosibl.

Cytundebau fframwaith, marchnadoedd dynamig a chontractau yn ôl y gofyn

16. Diffinnir "contract cyhoeddus" yn adran 21(1) fel "contract rhwng un neu fwy o weithredwyr economaidd ac un neu fwy o awdurdodau contractio; ac sydd â'r nod o weithredu gwaith, cyflenwi cynhyrchion neu ddarparu gwasanaethau". Mae adran 21(2) yn ei gwneud yn ofynnol i gytundeb fframwaith gael ei drin fel contract cyhoeddus. Mae adran 25(2) yn diffinio "contract adeiladu mawr fel contract cyhoeddus sy'n gontract gwaith ac â gwerth sy'n hafal i £2m neu'n fwy na hynny."
17. Mae hyn yn golygu y dylid trin cytundeb fframwaith a osodwyd gan Awdurdod Contractio Cymru, a threfniant yn ôl y galw ganddo, fel contract cyhoeddus. Felly, bydd y dyletswyddau mewn perthynas â chymalau gwaith a gweithlu yn berthnasol i'r ddau. Natur contractau allanolï gwasanaethau yw na fyddent fel arfer yn cael eu cyrchu trwy gytundeb fframwaith / Marchnad Ddynamig, fodd bynnag, mae contractau adeiladu yn aml yn cael eu creu fel trefniadau yn ôl y gofyn o gytundebau fframwaith. Dylid trin contractau yn ôl y gofyn o farchnadoedd dynamig hefyd fel contractau cyhoeddus.
18. Dylid nodi y bydd y rhwymedigaeth i ystyried cynnwys cymalau perthnasol yn gymwys i'r holl awdurdodau contractio a restrir yn Atodlen 1 o'r Ddeddf, cyn gynted ag y bydd y Ddeddf mewn grym. Mae hyn yn golygu bod yn rhaid i awdurdodau contractio ystyried cynnwys yr holl gymalau perthnasol mewn contract yn ôl y gofyn, hyd yn oed os yw'r cytundeb fframwaith neu'r farchnad ddynamig wedi'i wneud gan gorff nad yw'n cael ei gynnwys yn Atodlen 1 (er

enghraifft corff sydd wedi'i leoli y tu allan i Gymru), neu a wnaed cyn i'r gyfraith ddod i rym. Os yw'r awdurdod sy'n creu'r contract yn ôl y galw'n penderfynu nad yw'n bwriadu cynnwys y cymalau, bydd angen anfon hysbysiad at Weinidogion Cymru, fel y disgrifir uchod.

19. Er nad oes unrhyw rwymedigaeth i'r awdurdodau contractio hynny sy'n rheoli cytundebau fframwaith neu farchnadoedd dynamig ddiwygio cytundebau presennol i gynnwys y cymalau, po fwyaf y byddant yn gallu gwneud hyn, yr hawsaf fydd hi i sefydliadau sy'n diddymu'r trefniadau hyn fodloni'r gofyniad i ystyried cynnwys y cymalau (ac i gynnwys y cymalau lle bo hynny'n bosibl, a thrwy hynny osgoi'r gofyniad i hysbysu Gweinidogion Cymru).
20. Dros amser, wrth i gytundebau fframwaith a marchnadoedd dynamig gael eu hadnewyddu ar ôl i'r ddeddfwriaeth hon fod mewn grym, mae trefniadau yn ôl y galw o fframweithiau yn debygol o gynnwys y cymalau perthnasol fel mater o drefn.

Cyfathrebu â chyflenwyr

21. Bydd yn bwysig gwneud darpar gyflenwyr yn ymwybodol cyn gynted â phosibl o unrhyw ymarfer caffael perthnasol y bydd angen cymhwyso'r cymalau hyn heb newid, gyda'r disgwyliadau hyn yn cael eu cynnal trwy gydol y gadwyn gyflenwi, ac y bydd angen monitro hyn. Mae hyn yn golygu y bydd darpar gynigwyr yn gallu trafod y cymalau gydag is-gontractwyr arfaethedig, felly pan fydd y tendr yn fyw, bydd pob cynigydd yn gallu ystyried effaith y gofynion hyn yn eu cynnig.
22. Mae hyn yn golygu, unwaith y cytunwyd ar eu cynnwys, dylid eu trin fel rhai na ellir eu trosglwyddo ac yn elfen orfodol o gynnig sy'n cydymffurfio. Mae hyn yn codi'r potensial i sawl senario ddatblygu ar wahanol gamau. Dyma rai enghreifftiau:
 - Yn ystod y broses ymgysylltu cyn tendro, os bydd nifer sylweddol o gyflenwyr yn hysbysu'r Awdurdod Contractio nad yw gweithredu'r cymalau yn ymarferol ar gyfer prosiect penodol, dylai'r Awdurdod Contractio gynnal asesiad o'r rhesymau a ddarperir a sefydlu a yw'r rhain yn rhwystrau cyfreithlon na ellir eu goresgyn yn y cyd-destun hwn, a ellid cymryd camau a fyddai'n caniatáu cynnwys y cymalau (os argymhellir gweithredu ar sail pryderon un cyflenwr neu gyd-destun gweithredol, dylid cymryd gofal o ran rhannu unrhyw gyngor neu gamau gweithredu a argymhellir gyda'r holl gynigwyr posibl), neu a ddylid bwrw ymlaen â chynnwys y cymalau yn y tendr. Bydd hyn yn helpu i ddarparu sylfaen dystiolaeth pe bai angen i'r Awdurdod Contractio gyflwyno hysbysiad ar gyfer y tendr hwn ar unrhyw adeg.

- Os yw cyflenwyr yn hysbysu'r Awdurdod Contractio na allant gydymffurfio â'r cymalau yn ystod y cyfnod tendr, dylai'r Awdurdod Contractio ofyn am gadarnhad gan bob cynigydd arall eu bod yn gallu gweithredu'r cymalau. Os yw hyn yn wir, yna ystyrir bod pob cynigydd nad ydynt yn gallu defnyddio a monitro'r cymalau wedi eithrio eu hunain o'r broses dendro. Dylid esbonio'r broses hon yn yr ymgysylltiad cyn tendro a'r ddogfennaeth dendro. Os penderfynir oherwydd natur y contract (er enghraifft os oes marchnad gyfyngedig iawn neu os yw natur y gwaith yn arbenigol ac yn atal defnyddio unrhyw un neu'r holl gymalau), yna dylai hyn fod yn rhan o'r sylfaen dystiolaeth ar gyfer hysbysiad, y dylid ei chyflwyno i Weinidogion Cymru cyn bwrw ymlaen â'r broses dendro.
- Os yw cyflenwyr neu is-gontractwyr yn hysbysu'r awdurdod contractio, y prif gontractwr neu'r is-gontractwyr haen nesaf (fel y bo'n briodol o fewn y gadwyn gyflenwi) na allant weithredu na monitro'r cymalau ar ôl dyfarnu'r contract ac yn ystod rheoli contract (ar ôl dechrau'r prosiect), rhaid hysbysu'r Awdurdod Contractio cyn gynted â phosibl. Dylai weithio gyda phartneriaid yn y gadwyn gyflenwi i fynd i'r afael â'r broblem, ond os nad yw hyn yn bosibl, dylai roi gwybod i Weinidogion Cymru drwy hysbysiad ar unwaith. Dylai'r broses hon gynnwys asesiad o'r opsiynau sydd ar gael. Er enghraifft, os byddai cynnwys set benodol o ddeunyddiau yn atal cynnwys y cymalau, dylid cynnal asesiad o unrhyw ddewisiadau amgen a rhoi gwybod i'r Awdurdod Contractio. Dylai'r Awdurdod Contractio wedyn ffurfio barn ynghylch a fyddai contractio ar gyfer/gyda'r cynnyrch/cyflenwr amgen wedi effeithio'n sylweddol ar ganlyniad y tendr, a'r risgiau sy'n gysylltiedig â'r ffordd honno o weithredu.

Yr ymateb i'r hysbysiad

23. Bydd hysbysiadau yn cael eu hystyried gan Weinidogion Cymru yn y lle cyntaf (adran 36), a gallant geisio, cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol, ragor o wybodaeth gan yr Awdurdod Contractio. Neu efallai y byddant yn ceisio cyngor is-grŵp caffael y Cyngor Partneriaeth Gymdeithasol.
24. Mewn achos syml nad yw'n gofyn am ddarparu gwybodaeth bellach gymhleth ac ymgysylltu ag Is-grŵp Caffael y Cyngor Partneriaeth Gymdeithasol, bydd Gweinidogion Cymru yn ymdrechu i ymateb o fewn un mis calendr ar ôl derbyn yr hysbysiad.
25. Mae adran 30(7) o'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol bod yn rhaid gofyn am unrhyw wybodaeth bellach, a'i darparu, cyn gynted ag y bo'n rhesymol ymarferol.

26. Os yw Gweinidogion Cymru yn fodlon â'r rhesymau a roddir, bydd hyn yn cael ei gyfathrebu â'r awdurdod contractio cyn gynted â phosibl. Rhaid cyhoeddi crynodeb o'u rhesymau dros fod yn fodlon.
27. Os nad ydynt yn fodlon, (Adrannau 30(4) a 36(4)) gall Gweinidogion Cymru gyfarwyddo'r Awdurdod Contractio i gymryd pob cam rhesymol i:
- (a) gynnwys cymalau gweithlu cyhoeddus cymdeithasol yn y contract allanoli gwasanaethau,
 - (b) rhoi prosesau ar waith i sicrhau bod rhwymedigaethau mewn cymalau gweithlu cyhoeddus cymdeithasol yn cael eu gweithredu, neu
 - (c) roi prosesau ar waith i sicrhau bod rhwymedigaethau mewn cymalau gweithlu cyhoeddus cymdeithasol yn cael eu gweithredu lle gaiff y contract ei is-gontractio.
28. Os bydd Gweinidogion Cymru yn penderfynu cyfarwyddo'r Awdurdod Contractio, rhaid iddynt roi gwybod i is-grŵp caffael y Cyngor Partneriaeth Gymdeithasol o'u penderfyniad, a chyhoeddi'r cyfarwyddiadau a roddir.
29. Fel arall, gall Gweinidogion Cymru benderfynu nad ydynt yn fodlon ond nad ydynt yn dymuno cyfarwyddo'r Awdurdod Contractio. Yn yr achos hwn, rhaid iddynt hysbysu is-grŵp caffael y Cyngor Partneriaeth Gymdeithasol a chyhoeddi eu rhesymau pam nad oes cyfarwyddyd wedi'i roi.
30. Bydd Gweinidogion Cymru yn adrodd ar bob hysbysiad, beth bynnag fo'r canlyniad. Bydd yr adroddiadau hyn yn crynhoi'r ffactorau yn yr achos a arweiniodd at beidio â chynnwys cymalau, a'r penderfyniad a wnaed gan Weinidogion Cymru o ganlyniad. Bydd yr adroddiadau hyn yn cael eu cyhoeddi ar-lein.

Rheoli Contractau

31. Bydd angen i Awdurdodau Contractio roi prosesau ar waith i sicrhau bod y cymalau enghreifftiol yn cael eu cymhwyso ar draws cadwyni cyflenwi. Mae hyn yn golygu monitro a chofnodi rheolaidd fel rhan o'u cyfundrefn rheoli contractau. Bydd gan bob awdurdod ei ddull ei hun o reoli contractau, ond awgrymir y gall y camau canlynol fod yn ddefnyddiol i sicrhau bod pob parti yn cadw at y Ddeddf:
- Gwiriadau yn y fan a'r lle o ddogfennaeth contract
 - Cyfarfodydd gyda chynrychiolwyr contractwyr
 - Cyfarfodydd gyda chynrychiolwyr is-gontractwyr
 - Gwirio trydydd parti ar gyfer contractau risg uwch – y dylid gadael y diffiniad ohonynt i awdurdodau unigol

- Gofyniad i gontractwyr ddarparu data chwarterol ar nifer yr unigolion newydd sy'n ymuno a chadw at y Ddeddf
- Adroddiadau blynyddol i gynnwys data ar gynnwys cymalau enghreifftiol a chamau a gymerwyd yn ystod y flwyddyn ddiwethaf i sicrhau cydymffurfiaeth (gweler canllawiau ar adroddiadau blynyddol)
- Dogfennaeth o'r holl gamau uchod i sicrhau llwybr archwilio cryf.

